

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

**Oviedo, Francisco de
Lvgdvni, M.DC.LI.**

§. 4. Propria sententia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

cludit obiectum cum distincta scibilitate formali, seu distinctum formaliter ut scibile. Hic dicendi modus haud difficiliter precedentibus impugnatur, quia si per obiectum ut scibile intelligatur, obiectum ut denominatum actu scientiæ, distincta scibilitas obiecti procedet à distincta scientia, & ita supponetur distinctio huius ad distinctionem illius; & non poterit scientia per scibilitatem distinguui, sed potius scibilitas distinguetur per scientiam. Si verò per scibilitatem intelligatur capacitas, quæ est in obiecto ad terminandos actus scientiæ, hæc non distinguatur ab ipsa ratione formali obiecti; ac proinde idem est dicere scientias distinguui per distinctas scibilitates, ac asserere distinguui per distincta obiecta formalia, contra quem dicendi modum non leues difficultates supra expendi.

23 Sotus & alij referunt Nominales asserentes in Logica, Physica, & Metaphysica tot reperiri scientias, quot sunt conclusiones, quæ demonstrantur. Horum ratio esse poterat nullum reperiri modum, quo conclusiones illæ vniarentur ad vnam scientiam constituendam. Verumtamen P. Suarez Doctorum veterum scrutator affirmat 12. Met. disp. 44. sect. 11. num. 60. se non potuisse sententiam hanc apud Nominales reperire, quod mihi firmissimum fundamentum est ad asserendum nusquam id docuisse Nominales; fundamentum, quo hæc sententia his Doctoribus tribuitur, forsitan erit, illos docuisse habitus eiusdem scientiæ nullâ physicâ vniione annecti, sed tot dari habitus distinctos, quot conclusiones specie diuersæ; qui per aliquem extrinsecum respectum scientiam vnam component, & sæpè asserunt scientiam non esse vnam in esse rei, seu in esse qualitatis, esse tamen vnam in esse scibilis seu in esse scientiæ.

24 Picus Mirandulanus apud Nostros Conimbr. quæst. 1. Proœm. Physic. asseruit omnes conclusiones ad vnam scientiam ordinari, neque plures scientias adequatas reperiri, sed vnam tantum ordinatam ad intellectum perficiendum, quæ diuiditur in distinctas scientias partiales Physicam, Dialecticam, Metaphysicam, Mathematicam, & Theologiam, quod probat ex Aristotele 5. Ethicor. integrante vnam iustitiam ex distinctis scientiis moralibus, quia omnes ordinantur ad componendos mores: ergo habitus omnes, quos nos in scientias distinctas distribuimus, quia omnes ordinantur ad vnum intellectum perficiendum, vnam scientiam adequatam constituent.

25 Picus Mirandulanus ad vnam scientiam reuocauit conclusiones omnes, quas nos in scientias distinctas distribuimus, & Metaphysicam, & Theologiam reliquasque scientias, quas nos scientias adequatas appellamus, partes vnius scientiæ vocauit, distinguendo enim scientiam adequatam tanquam in membra diuidentia, in illas quas nos adequatas vocamus. Sententiam hanc referunt Nostri Conimbr. quæst. 1. Proœm. Physic. art. 2. in quam toto impetu inuehantur, in primis quia nulli vnquam Philosophorum in mentem venit; vbi cumque enim de scientiis meminere, de illis ut de rebus naturæ specieque distinctis mentionem faciunt. Secundo quia hic dicendi modus scientiarum splendorem non mediocriter obscurat, dum omnes in vnius corporis concretionem coniicit. Deinde quia fieri nequit ut tanta rerum dissidentium diuersitas, & tam vasta diuersarum naturarum sylua in vnius corporis vnitatem veniat. Deinde quia eadem ratione dici posset virtutum omnium materiam, & obiecta ad vnam tantum virtutem pertinere, quo nihil absurdius in doctrina Morali.

26 Expenis omnibus quæ in Mirandulani sententiam Conimbricenses congerunt, & reliquis, quæ in illam mihi potuere occurrere, illam tantum damnare audebo, ex eo quod discedit à communi loquendi modo, quem nostri scientiarum principes præscripserunt, neque aliquid ex ipsa rerum natura desumptum in illam apud authores lego, neque à me inueniendum esse præsumo. Ratio est, quia vnitatem, quam tribuit Mirandulanus scientiis omnibus non est realis, aut physica, sed tantum respectus quidam ad vnum intellectum, cuius omnes sunt perfectiones, quem respectum negare nobis non licet, omnes enim fateri tenemur ex obiectis distinctarum scientiarum constari vnius intellectus obiectum vnum adequatum, quod sufficere ait Mirandulanus, ut has omnes scientias, vnam adequatam appellemus, quam distribuimus in Metaphysicam, Theologiam, & reliquis scientias, quas nos adequatas appellamus. Neque hic dicendi modus negat distin-

ctionem specificam inter Metaphysicam, & Theologiam, & reliquis scientias, etiam si asserat omnes esse partes vnius scientiæ adequatas, quia in his totis, quæ non physicâ aliâ vniione partes habent connexas, non repugnat has inter se specie esse distinctas: exercitus enim est totum quoddam constans partibus inter se valde specie dissidentibus. Neque propter hanc scientiarum vniionem in ordine ad vnam tantum componendam illarum pulchritudo, quæ in distinctione ipsarum sita est, deperditur, sed tantum dicuntur distinguui ut partes, quæ antea ut tota distinguui dicebantur, potius illis accrescet noua pulchritudo ex vniione ipsarum ad aliud totum componendum. Exemplum de virtutibus moralibus potius sententiæ Mirandulani fauet, quia sicuti ex virtutibus moralibus inter se distinctis vnam iustitiam, 5. Ethicor. constituit Aristoteles, quia omnes ordinantur ad mores componendos, sic ex Metaphysica, Theologia, & reliquis scientiis, quia omnes ordinantur ad vnum intellectum perficiendum, potest aliud totum componi, quod scientia totalis dici poterit. Sic in aliis totis moralibus contingit, ex multis enim capitibus fit domus vna; ex multis domibus vna familia, seu genus vnum; ex multis familiis vnus populus; ex multis populis vna Prouincia; ex multis prouinciis Regnum vnum. Neque ex eo quod hæc omnia ad vnum totum redigantur aliquid distinctionis amittunt; duplex enim prouincia eandem habebit distinctionem siue ad regnum vnum utraque reuocetur, siue vltimò diuise maneant, & ut proprius desumamus exempla, eandem distinctionem, quam nunc habent, haberent omnia prædicamenta accidentium, quantitatis videlicet, qualitatis & cætera, etiam si ad vnum Accidentis prædicamentum reuocarentur, quod postea in nouem accidentium prædicamenta diuideretur.

27 Hurtadus disp. 1. Metaph. sect. subsect. 2 & Arriaga disp. 1. Logice sect. 3. subsect. 8. volunt vnitatem scientiæ constituere propter connexionem actuum inter se, licet Hurtadus non admodum clare loquatur tantum enim asserit 5. 186. aliquos habitus habere inter se naturale aliquod vinculum, quo nectantur in ordine ad aliquam scientiam, quod oritur ex dependentia actuum, à quibus procedunt, quia scientiæ à priori de homine per essentiam demonstrantur, prima passio, & per primam passionem passio secunda, & sic passionis reliquæ, quarum cognitiones dependent ab vna essentia cognitione, quam dependentiam habent illarum habitus in radice, seu in actibus à quibus procedunt. Similis dependentia reperitur in scientia à posteriori hominis, in qua cognitio primæ passionis dependet à cognitione secundæ, & cognitio essentia à cognitione primæ, quod ego verum esse existimo, non tamen probat Hurtadus similem connexionem reperiri in omnibus actibus, qui ad eandem scientiam pertinere dicuntur, quod difficile poterit defendi, & difficilior posset probari, quæ enim connexio poterit inesse inter conclusionem, quæ infert Physicus dari materiam primam, & conclusionem, quæ infert idem Physicus motum resiliencie impediri quiete negatiuâ, aut positiuâ in puncto reflexionis? Quæve connexio reperiri poterit inter conclusionem, quæ infertur ex principiis philosophicis dari vniionem superadditam inter materiam & formam, & conclusionem, quæ ex principiis ad eandem Philosophiam spectantibus deducitur motum successiuum potuisse, aut non potuisse esse ab æterno; aut motu alterationis præsentem contrariio fieri successiuè, & contrario absente fieri in instanti? Ego quidem quomodo conclusiones inter se adeò disparatæ allui possint, penitus ignoro, ni recurramus ad vnitatem obiecti, quia omnes prædictæ conclusiones versantur circa ens mobile, quod est vnum obiectum vnius Philosophiæ, quo dicendi modo incidimus in primam difficultatem, quæ exigebat rationem propter quam ens mobile fit vnum obiectum adequatum vnius scientiæ condistinctæ ab aliis, & ens corruptibile, aut ens corporeum, seu vniens non dicantur obiecta adequata aliarum scientiarum.

§. IV.

Propria sententia.

28 **L**egenda, vel supponenda sunt, quæ trado Controu. 15. de Anima, Punct. 4. vbi affirmo actus vitales non solum specificari ab obiectis formalibus, sed etiam ab obiectis materialibus, seu terminatiuis, quæ per se attingunt actus.

actus. Renocandum est etiam in memoriā, quod dicebam Punct. 1. videlicet aliud esse obiectum formale, quod tribuit speciem ultimam actui; aliud obiectum, ratione cuius actus formaliter pertinet ad hanc scientiam: obiectum enim formale conclusionis sunt praemissae, ex quibus deducitur; & obiectum formale ratione cuius actus pertinet ad hanc scientiam, ad Logicam v. g. est subiectum de quo verificatur praedicatum conclusionis, quatenus de illo tale praedicatum verificatur, quod proprius dicere subiectum formale, iam tamen vulgo subiectum, & obiectum confunduntur: his praemissis

29

Sit PRIMA CONCLUSIO. Fides diuina ut distincta ab aliis scientiis non potest distingui per subiectum formale, seu per obiectum terminatum actionis, sed tantum per obiectum formale ultimo specificas rationis actus. Per hoc optime distingui, sic probetur. Omnis actus fidei diuinae respicit tanquam obiectum formale motum diuinā reuelationē, cui innititur actus fidei, siue fides sit discursiua siue non, quod nullus negat, & nulli conclusioni aliis scientiarum Theologiae conuenit, quia actus reliquarum scientiarum Theologiae dempta nituntur praemissis non reuelatis: conclusio verò Theologica etsi resoluitur in reuelationem, tamen non nititur immediate in ipsa reuelatione, etiam si utraque praemissa sit reuelata. Rem exemplum explicet. Supponito Deum reuelasse omnem hominem esse rationalem, & hunc syllogismum conficito. Omnis homo est rationalis, Christus est homo, ergo Christus est rationalis. Obiectum formale huius conclusionis Theologicae non sunt praemissae formales, quae sunt duo actus fidei, sed praemissae obiectiuae, videlicet *omnem hominem esse rationalem*, & *Christum esse hominem*, quas etsi ego crediderim propter reuelationes, reuelationes non sunt, sed obiecta reuelata, propter quae assentior ego conclusioni Theologicae, quae non est actus fidei, sed assensus qui innititur in praemissis applicatis per actus fidei. Ex quo inferes actum illum, ergo est rationalis deductum ex illis praemissis, non esse actum fidei, etsi illius obiectum sit de fide, non solum, quia in se reuelatum est, sicuti de facto contingit, sed etiam in se reuelatum non esset; ex eo quod praemissae essent reuelatae, obiectum conclusionis esset reuelatum in praemissis, cum quibus identitatem habet, ac proinde postquam quis nouit reuelatum esse omnem hominem esse rationalem, & Christum esse hominem, poterat inferre: ergo reuelatum est Christum esse rationalem, & postea propter reuelationem immediate assentiri per actum fidei obiecto illius conclusionis, & actu fidei iudicare Christum esse rationalem. Itaque actus fidei semper innititur reuelationi tanquam obiecto formali, tanquam praemissae obiectiuae, si fides sit discursiua; vel tanquam puro formali motui si fides sit discursiua non sit.

30

SECUNDA CONCLUSIO: Theologia differt à reliquis scientiis ex eo, quod illius conclusio saltem inferatur ex una praemissa obiectiua reuelata, siue applicata per actum fidei, qui sit praemissa formalis conclusionis Theologicae. Per quod differt à reliquis scientiis, quae independentes à reuelatione & ab actu fidei applicante praemissas obiectiuas suas inferunt conclusiones, ad quas nulla praemissa supponitur, quae sit formaliter actus fidei. Differt etiam ab actu fidei, quia ut supra dicebam, obiectum formale actus fidei non est obiectum reuelatum, sed ipsa reuelatio. Differt etiam, si fides non sit discursiua, ex eo quod actus fidei ex nullis praemissis deducatur, conclusio autem Theologica semper ex praemissis inferitur. Quod si fides discursiua sit, in eo different, quod actus fidei, non supponit aliquam praemissam formalem, quae sit actus fidei, eo enim ipso, quod naturae lumine assentiar huic principio *quidquid Deus dicit est verum*, & actu fidei humanae, vel alio quocumque naturali assensu huic obiecto *Deus dicit esse Verbum incarnatum*, actu fidei credam Verbum esse incarnatum propter reuelationem, quae est praemissa obiectiua in syllogismo expressa. Conclusio verò Theologica praeterquam quod non supponit aliquam praemissam obiectiuam, quae reuelatio sit, supponit praemissam formalem quae sit actus fidei, ex vi cuius applicanda est aliqua ex praemissis obiectiuis. Ex his inferes, quod si quis tantum ex principiis lumine naturae notis demonstrat Deum esse infinitum, immensum, omnipotentem, omniscientem, liberum, absque ulla mutatione, & ostendat etiam modum, quo sint constituenda decreta Dei, ut illi possint liberè absque ulla sui mutatione conuenire, nul-

lam conclusionem ex illis esse Theologicam, sed omnes ad Metaphysicam spectare.

TERTIA CONCLUSIO. In reliquis scientiis ex praemissis formalibus, & obiectiuis nulla potest certa regula illis praescribi, per quam constitutur unitas adaequata totius scientiae, neque distinctio huius scientiae ab illa. Ratio est quia praemissae obiectiuae actuum pertinentium ad eandem scientiam adeo inter se sunt diuersae, ut nulla possit illis communis assignari ratio. Exemplum appono in duabus conclusionibus Logicis: *Diuisum latius patet membro diuidente*: *Definitio debet esse clarius definitio*. Praemissae prioris sunt: *Omne totum latius patet suis partibus*. *Diuisum est totum respectu membri diuidentis*, ex quibus inferitur: ergo *diuisum latius patet membro diuidente*. Praemissae posterioris sunt: *Omne quod deseruit ad explicandum debet esse clarius re explicanda*. *Definitio deseruit ad explicandum*, ex quibus inferitur: ergo *definitio debet esse clarius re explicanda* videlicet definitio. Quae ratio vniuersa poterit assignari in his praemissis? profecto ego nullam inuenio, quod si in his illam inuenire praesumpseris, recurre praemissas, quibus probat Philosophus primas qualitates attingere, & non excedere numerum octonarium, & illis rationem communem dato, quae inueniri non possit in praemissis ad distinctas scientias spectantibus. Idem dico de praemissis formalibus, non enim formales praemissae minorem inter se diuersitatem habent, quam obiectiuae.

31

QUARTA CONCLUSIO: Scientia totalis quatenus dicit aggregatum omnium actuum, qui eandem scientiam constituere dicuntur, distinguitur ab omni alia scientia per subiectum formale illius, de quo sub tali ratione communi demonstrat passiones, & proprietates, causas, & effectus inquirat. Hanc conclusionem ex ultimo doceri ab omnibus Philosophis afferentibus scientias distingui per suum obiectum formale, quod cum subiecto confundunt hoc tantum intendentes significare, quod ex eo patet, quod cum definiunt obiectum à quo afferunt scientias speciem desumere, dicunt esse illud cuius passiones & proprietates demonstrantur, effectus, & principia inquiruntur, quod non est scientiae obiectum strictè loquendo, sed illius subiectum. Deinde quia quoties ego praedico, seu ostendo aliquid de operationibus intellectus illis conueniens quatenus sunt sciendi instrumenta formalia, actus ille ad Logicam pertinere dicitur, & quoties praedico aliquid de homine, aut equo, aut de quocumque alio subiecto, quod illi conuenit, quatenus est ens naturale seu mobile, actus ille ad Philosophiam pertinere dicitur, & non inquirimus, ex quibus praemissis formalibus aut obiectiuis inferatur, hi enim actus, *Totum materiale compositum constat materia, forma & unione*. *Totum materiale compositum constituitur in loco per praesentiam superadditam*, eo ipso quod non innituntur reuelationi, aut principio reuelato, & ex parte subiecti dicant totum ut ens naturale, seu ut ens mobile pertinent ad Philosophiam, & hi actus, *definitio est clarius definitio*: *syllogismus constare debet tribus terminis*, exclusa reuelatione, & obiecto reuelato, cui innituntur, pertinent ad Logicam: ergo actus constituitur pertinens ad talem scientiam, quatenus dicit ordinem ad subiectum formale, de quo ex vi illius aliquid enuntiatur, quod dicitur scientia ostendere de obiecto formali, sumpto obiecti nomine ad subiectum significandum. Dixi eo ipso, quod hi actus non innituntur reuelationi, aut obiecto reuelato, quia reuelatio extrahere potest quodlibet subiectum à propria scientia; potest enim quacumque ratione consideretur quodvis obiectum reuelari, & propter illius reuelationem actu fidei credi. Similiter ex illo actu fidei credito potest inferri conclusio, quae erit Theologica, in quacumque materia contingat. Quod si velis ad hanc Theologiam, quam Doctores tractant tantum spectare ea quae de Deo inferuntur, ex his quae specialius ad Deum spectant, sicuti virtutes, quibus Deo moraliter coniungimur, & virtutes quibus ab illo separamur, & alia huiusmodi, conclusiones circa alias materias innitentes praemissis reuelatis ad hanc Theologiam reducto, aut dicto pro his ratione materiae Theologiae aliam instituendam esse.

32

QUINTA CONCLUSIO: Ratio illa formalis subiecti, ex vi cuius qualibet totalis scientia ab aliis distinguitur, sumitur ex ipsa rei natura iuxta quam rectè instituitur scientia adaequata de hoc formali subiecto sub hac extensione, seu vniuersalitate, & non sub alia maiori vel minori, quia hac ratione rectè scientiae distribuuntur, & aptè ut possumus

33

possimus conclusiones omnes ad aliquam illarum reducere, & hanc scientiam ab alia distinguere. Si enim quis vellet ad eandem scientiam reducere conclusiones Logice, & Mathematicæ incongruè satis coniungeret res, quæ ex natura sua, aded inter se sunt diuersæ, non tamen hæc vniuersalis ratio subiecti formalis tribuentis scientiæ vnitatem, ita naturæ legibus præscribentibus, vt aliter non potuerit à scientiarum principibus taxari, attentâ etiam ipsarum rerum conuenientiâ, & disconuenientiâ. Tradit hanc conclusionem Smigietius disp. 17. sect. 2. vbi postquam dixerat scientias ex natura rei distinctionem habere, subdit: *Non tamen ita existimasse ex natura rei, quasi non potuerit saluâ rei naturâ, alia distinctio scientiarum institui. Si enim exercitus secundum varios ordines variè ordinari, & distinguere poterant, & quidem conuenienter ex natura rei, ita & scientiarum particularium multitudo in varios veluti ordines distribui poterat, spectando varios fines formarum, & varios modos, in quibus conuenire possunt. Nullus tamen melior, & conuenientior inuentus est quàm iste, &c.* Pro eadem sententia refero Nominales, & omnes qui asserunt scientiam non habere vnitatem in esse entis, sed in esse seibillis, quibus terminis significari intenditur, scientiam non esse vnum ens, sed plura, quæ simul sumpta dicuntur vna scientia, & vniuersim omnes Doctores asserentes distinguere per obiecta, quæ illis ex ipsa rei natura conueniunt, qui nomine obiecti subiectum intelligunt, quod iuxta rei naturam conuenienter fit ex tali ratione cum tanta vniuersalitate, & non cum alia maiori, aut minori, etiamsi non inconuenienter ex alia, non tamen ex quacumque fieri possit: sicuti exercitus fit ex militibus, & ex his ducibus, qui posset ex paucioribus pluribusve fieri, non tamen ex quacumque alia multitudine minori, & maiori, quia licet multitudo ex qua exercitus fieri potest latitudinem patiatur, & indiuisibiles non habeat terminos, aliquos tamen magnitudinis, & paruitatis, quos non possit attingere debet habere, quia tanta potest esse hominum multitudo, vt nullâ militari disciplinâ possit gubernari, nullâque ciborum ali copia; & aded exigua, vt nec minimum hostis impetum possit sustinere. Sic posset obiectum scientiæ aded vniuersale, & extensum institui; vt nullis possit principiis comprehendere, & aded exiguum, & inextensum, vt tantum intra illud posset intellectus vnam vel alteram elicere conclusionem, ita vt necessum esset innumeras scientias designari, quibus comprehenderetur totum obiectum, per quod intellectus variis discursibus diuagatur. Conclusio hæc probanda est ex rationibus, quibus omnes modos scientiam diuidendi ab isto distinctos impugnauimus; & ex argumentis adductis contra sententiam, quæ scientiam diuidit per obiectum, seu formale subiectum, quæ tantum probat obiectum formale vniuersumque scientia potuisse cum alia aliquantulum maiori, minorive latitudine desumi attentâ præcisè naturâ rerum, etiamsi iuxta hanc congruenter satis subiecta cum illa latitudine, quæ illis scientiarum Principes designarunt, distributa fuerunt, sicuti rectè attentâ naturâ rerum, quæ in Logica tractantur aptè ab hoc auctore in duodecim disputationes diuiduntur, & non minus aptè in quatuordecim ab alio tota Logicæ materies distribuitur, & ineptè in duas tantum, seu in centum disputationes alius eandem Logicam partiretur, ipsa enim Logicæ natura, seu earum rerum, quæ in Logica tractantur exposcit vt intra certam capitum latitudinem tota interficeretur Logica.

34

Sententiam hanc verissimam esse tibi persuadebis, si tibi fingas sententiam asserentem libros de generatione, & corruptione adquatam, totalemque scientiam continere, cuius obiectum est ens generabile, ad quod ordinantur omnia, quæ de natura qualitatum illarum, productione, & corruptione; de nutritione, & accretione; de rarefactione, & mixtione in his libris disputat Aristoteles, & hanc scientiam distinguere ab illa, ad quam pertinent reliqua omnia, quæ nos ad vnam Philosophiam reducimus, cuius obiectum esset ens naturale abstrahens præcisè à generatione, & corruptione, distinguere ab obiecto huius scientiæ instituta ex his, quæ in libris de generatione disputantur, cuius obiectum esset ens generabile & corruptibile; & hanc sententiam ita compositam seclis omnium auctoritate Philosophi, & reliquorum Doctorum impugnandam suscipias. Profectò nec mediocrem rationem contra illam meditaberis. Ex quo infero, non ita ex ipsa

rerum natura distinctis scientiis obiecta esse designata, vt aliter non potuerint obiecta distribui, & scientiæ ordinari, & inter se distinguere: vbi enim nulla est physica actuum aut habituum connexio, aut dependentia, strictior alia vnio non poterit excogitari.

Suadet etiam eandem sententiam dissertatio quæ inter Doctores de eadem Dialectica, An pertineat ad Philosophiam, an ad Metaphysicam, an specialis scientia sit dicenda: & de eadem Metaphysica an triplicem specie scientiam distinctam contineat, quas quæstiones non ex aliis principiis, quàm ex auctoritate Philosophi præscribente his scientiis propria obiecta vllus rectè definiat: postquam enim omnes conuenierint, scientias per obiecta distinguere, mensura singulorum obiectorum desumenda erit ex Philosopho, seu ex Principe cuiusvis scientiæ, quæ illi obiectum cum tanta latitudine, & vniuersalitate, & non cum alia maiori, minorive designauit. Lege si placeat circa prædictas quæstiones P. Suar. disp. 1. Metaphys. & PP. Conimbr. quæst. 1. Proœm. Physica.

Obiicitur: Scientiæ distinctæ habent distincta principia, ex quibus suas inferant conclusiones: ergo per hæc principia poterunt scientiæ inter se distinguere. Respondeo concedendo antecedens, negando consequentem, quia principia specialia cuiuscumque scientiæ aded inter se sunt disparata, vt sæpe nulla possint ratione vniuerbâ, quæ omnia inter se conueniant, fecerni à principiis aliarum scientiarum. Secundo quia distinctæ scientiæ distinctis vtuntur principiis, quia illis indigent ad distincta prædicata de subiectis formaliter distinctis inferendis, ac proinde prior est in quacumque scientia distinctio sui obiecti ab obiectis reliquarum scientiarum, quàm distinctio suorum principiorum ab aliarum scientiarum principiis. Demum noto, quod etiamsi per principia distincta scientiæ inter se distinguerentur, eadem latitudine distinguenda esse, quæ per obiecta distinguuntur, possent enim ex natura rei ex pluribus paucioribusve principiis distinctæ institui scientiæ, licet attentâ eiusdem rei naturæ, rectè ex principiis, quibus de facto vtuntur essent institutæ.

PUNCTVM IV.

De scientiarum subalternatione.

DE scientiarum subalternatione agit Aristoteles 1. Poster. cap. 9. text. 23. ex quo ferè omnes Doctores triplicem modum subalternationis in scientiis assignant. Primus est ratione finis, quia scientia hæc respicit illius obiectum tanquam proprium finem, sicuti ars frænefactoria respicit equestrem; & equestris respicit militarem, in quo sensu ars frænefactoria & equestris militari subordinari dicuntur, & artes seruiles architectonicæ arti. Secundus est ratione principiorum, quando principia vnius scientiæ sunt conclusiones alterius: tunc enim sicuti principia vnius scientiæ sunt sub alterius principiis, sic vna scientia dicitur esse sub altera. Tertius ratione obiecti, quando vnius obiectum est sub obiecto alterius contractum per differentiam accidentalem, sicuti se habet Perspectiua respectu Geometriæ, quia id quod Geometria probat de linea, Perspectiua probat de linea visuali. Ex his scientiis subalternatis illa proprie dicitur subalternata, quæ subalternationem habet ratione obiecti contracti per differentiam accidentalem, hanc definiuit Aristoteles 1. Poster. cap. 7. & 9. Constituit enim Philosophus subalternationem in eo, quod scientia inferior, seu subalternata à subalternante dependeat, illiusque demonstrationes sub eadem ratione formali ad se deriuat, quod fit quando scientia inferior accipit obiectum formale superioris, & illi tantum addit accidentalem differentiam. ratio est quia scientia, & demonstratio sequitur suum formale obiectum, ac proinde, vt scientia subalternata assumat demonstrationes subalternantis, debet suum obiectum desumere, non contractum per differentiam aliquam essentialem, quia iam non esset idem obiectum formale, sed contractum per aliquam differentiam accidentalem, quæ non extrahat obiectum à sua ratione formali, & illi aliquam adhibeat differentiam, vt aliquomodo saltem accidentaliter scientia subalternata à subalternante discrepet.

Ex hac doctrina tres proprietates agnoscunt ferè omnes auctores

35

36

I

2